

Asia: VN/24185/2023

## **Lausuntopyyntö terrorismirikostyöryhmän mietinnöstä**

### **Lausunnonantajan lausunto**

**Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.**

Suomen Asianajajat kiittää mahdollisuudesta lausua terrorismirikostyöryhmän mietinnöstä.

Yhtenä Suomen Asianajajien sääntömääräisenä tehtävänä on seurata oikeuskehitystä maassa ja lausuntoja antamalla sekä aloitteita tekemällä tarjota kokemuksensa yhteiskunnan käytettäväksi. Suomen Asianajajien oikeuspoliittisen työn lähtökohta on oikeusvaltion turvaaminen. Lausunnoissaan Suomen Asianajajat pyrkii painottamaan oikeusvaltioperiaatteen toteutumiseen, oikeusturvaan sekä oikeuden saavutettavuuteen, perus- ja ihmisoikeuksien sekä asianajajakunnan itsenäisyyden ja riippumattomuuden turvaamiseen liittyviä näkökulmia. Pyydettynä lausuntona Suomen Asianajajat esittää seuraavaa.

### **Yleistä**

**Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.**

Suomen Asianajajat pitää rikoslain 34 a luvun uudistamista tärkeänä ja kannatettavana lainsäädäntöhankkeena. Kyseinen luku on nykyisessä muodossaan erittäin vaikeaselkoinen, ja sen soveltaminen vaatii käytännössä kansainvälisten sopimusten lukemista lain rinnalla. Terrorismirikostyöryhmän lausunto on kattavasti laadittu ja erittäin perusteellinen. Se on laadittu hallituksen esityksen muotoon ja kokoaan yhteen ansiokkaasti myös aiemmat lainsäädäntövaiheet ja niiden perustelut. Mietintö antaa erinomaiset lähtökohdat varsinaiseksi hallituksen esitykseksi ja siten esitöinä uuden lain soveltamiselle.

Kuten mietinnössä todetaan, nykyinen lainsäädäntö täyttää kattavasti kansainväliset velvoitteet. Tarve uudistukselle kumpuaakin nimenomaisesti tarpeesta selkiyttää sääntelyä ja tehdä siitä johdonmukaisempaa. Tähän mennessä Suomessa on verrattain vähän oikeudenkäyntiin asti edenneitä terroristisia rikosepäilyjä. Suomen Asianajajat katsoo, että lainsäädännön selkiyttäminen

saattaa yhdessä viranomaisille annetun koulutuksen kanssa auttaa viranomaisia jatkossa paremmin tunnistamaan terroristiset rikokset, mikä saattaa jonkin verran lisätä käsiteltävien asioiden määrää.

Suomen Asianajajat katsoo, että mietinnön mukainen valtakunnansyyttäjän syytemääräyksestä luopuminen silloin, kun terroristinen rikos on toteutettu Suomessa, on kannatettava idea.

## Rangaistussäntelyn selkeyttäminen

### **Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.**

Kuten edellä todettiin, rangaistussäntelyn selkeyttäminen on erittäin tarpeellista. Myös perustuslakivaliokunta ja lakivaliokunta ovat tätä aiempien osamuutosten yhteydessä toistuvasti suosittaneet. Valiokuntien näkemyksiin on helppo yhtyä. Suomen Asianajajat katsoo olevan ensiarvoisen tärkeää, että lainsäädäntö on siinä määrin selkeää, ettei lainsoveltaminen automaattisesti edellytä kattavaa perehtymistä taustalla oleviin kansainvälisiin sopimuksiin.

Terrorismirikostyöryhmän mietinnössä on ansiokkaasti pohdittu erilaisia mahdollisia vaihtoehtoja sääntelyn selkiyttämiseksi. Suomen Asianajajat pitää erityisen hyvänä sitä, että työryhmä on kirjannut erilaiset vaihtoehdot myös mietintöön. Valittu toimintatapa on hyvin perusteltu ja lopputulos on onnistunut.

## Rangaistussäntelyn kattavuus

### **Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.**

Suomen Asianajajat katsoo, että törkeän raiskauksen, törkeän lapsenraiskauksen, törkeän vapaudenriiston ja törkeän ryöstön lisääminen terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten joukkoon on perusteltua. Suomen Asianajajat yhtyy myös lakivaliokunnan ja työryhmän ajatukseen siitä, että laittoman uhkauksen tunnusmerkistöä on syytä tarkastella uudelleen, mutta se on perusteltua tehdä mietinnön tarkoittamin tavoin erillisessä prosessissa.

Valmistelurikosten osalta työryhmän ehdottamat täydennykset ovat hyviä. Rangaistussäntelyn kattavuutta luonnollisesti parantaa se, että valmistelurikos voi jatkossa täytyä myös sellaisen rikoksen valmistelun osalta, jota valmistelija ei ole itse mukana toteuttamassa. Rangaistussäntelyn kattavuutta ajatellen myös terroristisen koulutuksen antamisen ja kouluttautumisen osalta rangaistavuuden laajentaminen terrorismirikoksen valmisteluun on perusteltua. Toisaalta Suomen Asianajajat katsoo, että valmistelun osalta on oikeusturvan kannalta tärkeää, ettei jatkossakaan vaaditun tahallisuuden astetta lasketa nykyisestä.

Terroristiryhmän toimintaan osallistumisen osalta ehdotetut muutokset ovat omiaan lisäämään rangaistussäntelyn kattavuutta. Suomen Asianajajat katsoo, että toimintaan osallistumista koskeva pykäläehdotus on hyvin ja kattavasti muotoiltu. Työryhmän mietintö antaa myös erinomaisen avun kyseisen pykälän soveltamiselle käytännössä. Sitä vastoin pelkän oleskelun tietyllä alueella rangaistavaksi säätäminen ei ole perusteltua jo siitäkin syystä, että rangaistavuuden tarkkarajaisuus

olisi rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta ongelmallista. Myös tältä osin lakivaliokunnan aiemmat kannanotot ja mietinnön kanta ovat siten perusteltuja.

## Rangaistusasteikot

**Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.**

Yhtenä hallitusohjelmaan kirjattuna tavoitteena oli terroristisia rikoksia koskevien rangaistusten ankaroittaminen, mikä mainitaan myös työryhmän toimeksiannossa. Ottaen huomioon etenkin sen, että rikoslain 34 a luvun rangaistusasteikot ovat jo nyt verrattain laajoja sekä toisaalta rikoslain 6 luvun säännökset ja niiden mahdollisen soveltamisen, rangaistusasteikkojen laaja muuttaminen ei ole Suomen Asianajajien näkemyksen mukaan peruteltua. Kuten edellä on todettu, terroristisia rikoksia on käsitelty toistaiseksi oikeusprosessissa verrattain vähän, minkä vuoksi oikeuskäytäntöä ei ole vielä syntynyt, eikä oikeuskäytäntöön vaikuttaminen lainsäädännön toimin ole siten vielä mahdollista.

Terrorismirikostyöryhmän mietinnössä esitetään kuitenkin joitakin muutoksia rangaistusasteikoihin. Suomen Asianajat pitää näitä esitettyjä muutoksia perusteltuina. Mietinnön mukaista terrorismirikoksen valmistelun, terroristisen kouluttautumisen sekä terroristisen matkustamisen minimirangaistuksen nostoa sakosta 14 päivään vankeutta voidaan pitää terrorististen rikosten vakavuus huomioiden oikeana ratkaisuna etenkin, kun huomioidaan, että rikoslain 6 luvun säännökset ovat poikkeuksellisissa tilanteissa käytettävissä. Kaikkien kolmen rangaistusasteikkojen maksimirangaistuksia ehdotetaan myös korotettaviksi, mitä voidaan pitää perusteltuna ratkaisuna. Näin varmistetaan, että asteikot ovat riittävän laajat erilaisten tekojen arviointiin.

Uudistuksen jälkeen sakko jää minimirangaistukseksi vain terroristisen matkustamisen edistämiseen, sekä terroristiseen julkiseen kehottamiseen. Näistä jälkimmäisen rangaistusasteikon ylärajaan ei mietinnössä esitetä muutoksia. Tältä osin Suomen Asianajat katsoo, että maksimirangaistuksen nostoa esimerkiksi kahdesta kolmeen vuoteen tulisi vielä harkita, jotta asteikon kattavuus erilaisten tekojen arviointiin varmistetaan.

Terroristiryhmän johtamisen osalta niin sanottu lievempi asteikko poistetaan ehdotuksen mukaan lainsäädännöstä kokonaan. Ottaen huomioon tunnusmerkistön täyttämien tekojen vakavuus, voidaan tätäkin pitää oikeasuuntaisena ratkaisuna. Terroristiryhmän toimintaan osallistumisen, terroristisen koulutuksen antamisen, terroristisen värväyksen ja rahoittamiseen liittyvien rikosten osalta asteikkoihin ei ehdoteta muutoksia. Suomen Asianajat katsoo, että kyseisten rikosten osalta rangaistusasteikot ovat nykyisellään oikeasuhtaisia ja riittävän laajoja.

## Tunnusmerkistöjen selkeys

**Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.**

Suomen Asianajajat katsoo, että lähtötilanne ja kansainvälisten velvoitteiden vaikutus huomioiden tunnusmerkistöjen selkiyttämisessä on onnistuttu hyvin ja terrorismirikostyöryhmän ehdotusta voidaan pitää onnistuneena. Esimerkiksi pykälien välisten keskinäisten suhteiden siirtäminen laintasolta perusteluihin on ollut onnistunut ja lainsäädännön selkeyttä lisäävä ratkaisu. Myös rikoslain 34 a luvun aloittaminen määritelmäsäännöksellä auttaa huomattavasti lainsäädännön hahmottamista ja lisää luvun luettavuutta, vaikka tämä onkin rikoslain kontekstissa poikkeuksellinen ratkaisu. Kyseinen pykäläehdotus on myös selkeästi kirjoitettu.

Suomen Asianajajat katsoo, että määritelmäsäännöksen 4-kohdan osalta ilmaisu tietyn ajan on lähtökohtaisesti suhteellisen epäselvä ilmaisu. Ilmaisun sisältö kuitenkin tarkentuu riittävästi mietinnön perusteluissa. Suomen Asianajajat toki tiedostaa, että terroristiryhmän tarkempi määrittely on erittäin haastavaa ja esimerkiksi kansallisten listojen laatimista ei voitane nyky-yhteiskunnassa voida kestäväenä ratkaisuna.

## Salaisia pakkokeinoja ja salaisia tiedonhankintakeinoja koskevat lakiehdotukset

### **Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.**

Salaisia pakkokeinoja koskevat lakiehdotukset ovat pitkälti teknisluonteisia muutoksia, mutta osin ehdotuksen mukaiset muutokset laajentaisivat niiden käyttöalaa. Esimerkiksi telekuuntelu, tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta ja peitetoiminta olisivat jatkossa mahdollisia kaikissa 34 a luvun mukaisissa rikosasioissa. Suomen Asianajajat katsoo, että tätä voitaneen pitää perusteltuna, vaikka kyse on vakavasta puuttumisesta yksityiselämän suojaan ottaen huomioon muun ohella terrorististen rikosten vakava luonne ja potentiaalinen vaarallisuus. Asuntokuuntelun käytön osalta lievimmät 34 a luvun rikoksista on rajattu pois, mitä voitaneen myöskin pitää perusteltuna pakkokeinon luonne huomioiden.

Salaisia tiedonhankintakeinoja koskevat lakiehdotukset ovat käytännössä vastaavat salaisia pakkokeinoja koskevien muutosten kanssa, mikä on Suomen Asianajajien näkemyksen mukaan oikea ratkaisu lainsäädännön yhdenmukaisuus huomioiden.

Suomen Asianajajat nostaa esiin jo aiemmin lukuisissa pakkokeinoja ja salaisia tiedonhankintakeinoja koskevissa lausunnoissaan esille nostetun epäkohdan sen suhteen, ettei tiedon saajana olevan toimivaltaisen viranomaisen toimintaa valvo mikään riippumaton instanssi, vaan valvonta toteutetaan osana viranomaisen omaa laillisuusvalvontaa. Suomen Asianajajat korostaakin, ettei rikosvastuun toteuttaminen viranomaistoiminnasta ole, eikä se saa tulevaisuudessakaan muodostua sellaiseksi itseisarvoksi, jolla kaikki oikeusvaltioperiaatteen ja perus- ja ihmisoikeuksien suojaamat oikeushyvät voidaan ohittaa sanotun vastuun toteuttamiseksi.

## Muut rikoslain 34 a luvun muuttumiseen liittyvät lakiehdotukset

### **Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.**

Suomen Asianajajat katsoo, että muut rikoslain 34 a luvun muuttamiseen liittyvät lakiehdotukset ovat perusteltuja.

## Uudistuksen tavoitteiden saavuttaminen ehdotetuilla lainsäädäntömuutoksilla

### **Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.**

Uudistuksen tavoitteeksi on asetettu säännösten selkiyttäminen sekä rangaistusten ankaroittaminen. Säännösten selkiyttämisen osalta terrorismirikostyöryhmän voidaan pitää onnistuneena kokonaisuutena. Rangaistusten osalta ongelmana on oikeuskäytännön puuttuminen. Kuten tässä lausunnossa on edellä todettu, säännösten selkiyttäminen yhdessä eri viranomaisille tarjotun koulutuksen kanssa mahdollisesti lisää terrorististen rikosten tunnistamista ja on näin luomassa rikoksiin liittyvää oikeuskäytäntöä. Mietintö on hyvin perusteltu myös siltä osin, kun rangaistusasteikkoja ei yksittäisten rikosten osalta ole päädytty muuttamaan.

## Ehdotusten vaikutukset

### **Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.**

Lainsäädännön uudistaminen on omiaan parantamaan terroristisen rikollisuuden torjunnan mahdollisuuksia. Suomen Asianajajat myös katsoo, että rangaistusasteikoiden muutosehdotukset saattavat hieman lisätä lainsäädännön preventiovaikutusta. Muutokset eivät tällä hetkellä aiheuta merkittäviä lisäkustannuksia, mutta tältä osin tilanne voi muuttua nopeastikin nykyinen maailmanpoliittinen tilannekin huomioiden.

## Muut asiat

### **Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.**

-

Enne Heidi  
Suomen Asianajajat